

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1957
ФЕВРАЛЬ
28
ЧЕТВЕРГ
№ 43 (3755)
Өртөз 20 коп.

Ажылчы чоннарднын
депутаттардын
гер-гер Советтердинге
соңгулдаалардын хүнү
ШУПТУ СОҢГУДАЛАРЖЕ!

Пропаганда ажылын амыдырал-биле улам сырый холбаштырар

ССРЭ-нин улус ажыл-агыйын көжүр-дериңи алдыгы беш чыл планынын баштайгы чылынын оннааларын совет улус Коммунист партиянын болгаш Совет асканын ууртуулары-биле чедип-кирер күчтөөш, ийги чылынын оннааларын күсөдиринче өтөп кир-кен.

СЭП ТБ-нын декабрь болгаш февраль пленумдарынын Доктааларына, ССРЭ-нин Дээди Советинин алдыгы сессия-нын шүүшкүлериңе сорук кирген бистик чүгүрүстүң ажылчы чоннары Совет эрге-чынгарынын чер-чер органдарынын улаас болур соңгулдааларына күш-ажыл-чы чад-ча чедипкирер-биле ужура-жы турар.

Чер-чер Советтеринге соңгулдаалар кам-панызы-биле холбаштыр ажылчы чон-нарын ортузунга масса-политиктиг ажылды, илаңгыраага пропаганда ажылын областын партия организацияларын улам күштөдирген. Илаңгыраага, чамалык партия организацияларын ажылчы чоннар ортузунда чорутуп турар про-паганда ажылында ам-даа улуг четпестер бар.

Пропаганда ажылында көл четпестер-нин бирөөнү үдөп дие, партияны про-паганда чамалык партия организацияла-рынын талашында ажыл-агыйын чуту-ла тодаргай соругдарында ам-даа хо-орук чорутуп турарында болур. Чонун ортузунга кижиниң ажалынын бай-ламы болгаш ону экиндер көчөткө-дериңи дугайында айтырыгы СЭП Кызыл хооромунун пленуму чоотта чад тустай чугаалажып кирген болгаш амыдырал-дан, ажыл-агыйын тодаргай соругдарында пропаганда ажылынын хоорук чоруту-п фактылары ам-даа бар дээрин дем-дөөш.

Чижээ, Кызыл хоорайын аш-чем комбинатынын (партия организация-нын секретары аш Викторова), «Тыва ту-дуг» трестинин (аш Кудрявцев), хоорайын херекчилер комитетинин (аш Шего-лов) болгаш өскө-даа бүдүрүлгө-дериңи коллективтеринде пропаганда оң черлерин мурунуга салыпкан тодаргай соругдар-дан ам-даа хооручаа кылдыр чорутуп ту-рарын партиянын хоорай комитетинин пленуму айткан болгаш моон сонгаар пропаганда ажылын амыдыралын чуту-ла соругдарын чедипкирер күсө-дир-биле сырый холбаштыр кылдыр чор-дурарын, Октябрьдин социалист Улуг революциянын 40 чыл өмгөк төлөткүч ужуражыр дөөш пропаганда болгаш агитациянын ажылчы чоннарын орту-зунга улам-на күштөдирер партия ор-ганизацияларында негезин.

Ажылчы чоннар ортузунда пропаган-да ажылын идея-теоретиктиг деңгел-чине, амыдыралдан ам-даа хооручаа болуп турарынын фактылары көзө-чө-дөрү база бар. Чижээ, Чад-Хал районун Булуң-Терек суурунда көзө клубка ол черин чурттаачылары февралдын бир-ле кезинде—чоотта чад долдур чы-гып келген турган. «Совет демократия» — булуң улусу демократия» деп чуту-ла темага лекцияны диннаар дөөш олар анча чедип келгенер.

Илаңгыраага, көзө Советтик дар-газы, мында лекторлар булуңтуң көжү-рүтү аш Хлеб булуңу лекциянында белет-кечкен, харын-даа СЭП райкомунун агитатор болгаш пропаганда кылдырар чорутуп берген белет төлөткөн белги орта көчүп шыдаван. Лекторун шак мычаар чөгөчүг хевирлиг номчаан ол лекцияны Молотов атыг колхозтун агитатор соругдары-биле бичи-лаа хол-башпаан болгаш дыңаачыларын со-нуургалын хандырар шыдаван. Ажыл-чы чоннарын ортузунга лекцияны шак мычаар куду деңгелге, амыдыралдан хо-оручаа кылдыр номчутура ол дыңаачы-ларга сонугарыг болур бе, ажыл-агыйын соругдарын күсөдиринче дөштүг, савдарыг болур бе? Чоң! Лек-цияларын, илеткелдерин болгаш бесед-даны амыдыралдан хооручаа кылдыр шак мычаар куду деңгелге чорутуп ту-рарынын фактылары хоорак эвес, илаңгыраага соругдарында өскө-даа чамалык партия организацияларында бар.

Политиктиг болгаш өртем билгилерин илтидерер талазы-биле Бүгү-эвилел нити-телиниң Тыва область салбыры (аш Михайлов), областын култура өргөдөл-гилек лекция бирөөнү номчутуп турар лекцияларын идея-теоретиктиг деңгел-чине бөдөрүнче база шынарын экиндеринче кичөөткөйни барык угландырбайн турар. Пропаганда ажылын үнөзө-дө номчуту-ган лекцияларын, кылдырган илеткел-дериниң саны-биле эвес, а ажыл-агыйын тодаргай соругдарынын канчаар күсө-дирин турары-биле үнөзө-дө ужура-жы.

СЭП-нин ХХ съездинин төгүтүг шийтирерин, партия Төп Комитетинин декабрь болгаш февраль пленумдарынын Доктааларын, ССРЭ-нин Дээди Советинин алдыгы сессиянын материалдарын ажылчы чоннарын ортузунга улам-на калбаа-биле пропагандалары, а чуту-ла пропагандалар эвес, харын ол төгүтүг шийтирерин амыдыралга боттандыра-рын организацияларын пропаганда, агитатор, лектор, илеткелчи кижилерин чуту-ла чугаалажып болуп турар.

Чонун ортузунга номчутууга лекция, кылдырган илеткел болгаш бесед бөрү-ү болуу, волютарын, МТС-терин, со-вохотарын болгаш бүдүрүлгө, албан чер-лерин мурунуга тодаргай соругдарын чедипкирер күсөдиринче, салыг бол-гаш нитиниң чекенилге черлерин, партияларын, парикмахерскаяларын, чунар бакчыларын, уруглар асыл-лерин, эмгектеринин болгаш култура-амыдыралын өскө-даа черлеринин ажыл-чы экиндеринче уланган турар ужу-р-жы.

Улетпүрүн болгаш көзө ажыл-агый-нын кол-кол айтырыгдарын темала-рыга лекцияларын, илеткелдерин кал-баа-биле организацияларын, шаңгына уугу лекция пропагандаларын болгаш хей-ни-тинин корук-чурунун хүндүлүг көрбөс чо-руктарга уугу масса-политиктиг кижил-диге ажылын улам-на күштөдирер өр-тежок чутула. Көзө ажыл-агыйын кыз-маткерлер чурттап, ажылдап турар ажыл-чыларын ортузунга пропаганда ажыл-чы күштөдирер, илаңгыраага лекциялар-ын, илеткелдерин болгаш беседаларын оларга тодаргай, билдирер кылдыр ор-ганизациялар партия организацияларын негезин турар.

Партия чырымышкынын чедип-кирер номчутуп турар лекцияларын, организацияларын турар консультация-ларын болгаш беседаларын идея-те-оретиктиг деңгелчине бөдөрүнче, оларын ажыл-агыйын тодаргай соругдары-биле, түс черинде амыдыралында боттот фактылар-биле сырый холбаштырар өр-тежок чутула. Тодаргай экономиканын айтырыгдарын, тодаргайлаага үлөтүр-үп болгаш көзө ажыл-агыйын айты-рыгдарын өртүп турар кичөөдөрө хан-дыр өөренирине кичөөткөйни уланды-рар херек.

Октябрьдин социалист Улуг револю-циянын 40 чыл өмгөк аалар болдурган үлөтүрүп болгаш көзө ажыл-агыйын ажылдаачыларын социалисттиг чыры-жын хүн-бүрдө улам-на калбарып, улус ажыл-агыйын бүгү адырларында мурунуга дуржулганы, чад-ча чүгү-дериңи негезин партия, комсомол болгаш профсоюз организацияларында база ажыл-агый органдарында амгы үдө чутула негезин турар.

Октябрьдин социалист Улуг револю-циянын 40 чыл болур өмгөк чедип-кирер ужуражыр дөөш лекция про-паганда ажылын амыдырал-биле тууду-ш хол-баштыр кылдыр ажылчы чоннарын ор-тузунга күштөдирер — Кызыл хоорай-нын болгаш районнарын партия ор-ганизацияларынын чутула соругдарынын бирөөн.

Ажаала кассаларынын ажылдакчыларынын Бүгү-эвилел чөвүлел хуралы

Ажаала кассаларынын ажылдакчы-ларынын Москвага болуп турган Бүгү-э-вилел чөвүлел хуралы февраль 23-те до-о-улган. Чуртка ажаала кассаларынын херөөн болгаш күртө чөвүлел улам ийги экиндеринин айтырыгдарын чу-гаалажы.

Хоорайларын болгаш суурларын ажылчы чоннарын материалдык чаагай байдалынын чыгышына чок өткөдө бол-гаш ортугаларын өткөдө оларын ак-ша шыжаачыларын көвүдөдирин кал-баа перспективаларын тургутуп турар. Ажаала кассаларында ажаларын ка-да-галаштыр турар ажылчыларын, колхо-чуларын болгаш албан-хазакчыларын

салып сессада чок өтүп турар. Оларын салыпшынынын нияти түнү ай са-лында көвүдөп турар. Ол түн 63 мил-лиард рубль ашкан. Эрткен чылын чуртка 3 муң чад ажаала кассаларын ажыл-чан, а бо чылын оларын оон-даа хейнү ажыл-ларын көрүп турар.

Октябрьдин социалист Улуг револю-циянын 40 чыл өмгөк аалар кылдыр чонун хандырар улам эки организас-тар деп кылгырыгын чөвүлел хура-ла ажаала кассаларынын бүгү ажылдакчы-ларында үндүргөн.

Сөөлү түнел хуралга ССРЭ-нин Сан министрия А. Г. Зверев чүве чугаала-ан. (СЭТА).

Уруглар эмчилеринин бирги Бүгү-россий конференциязы доозулган

Уруглар эмчилеринин үш хүн уламчы-лаан бирги Бүгү-россий конференциязы февраль 24-те доозулган. Россия Федера-циянын бүгү-ле хоорайларында, обла-старында, крайларында болгаш автоном-нуг республикаларында келтирилген муң хире төлөөр болгаш аалчылар, өртемде-нер болгаш эмчилер, калык камгалаанын организациялары оон ажылына кириш-кен.

Чаш намыг уругларын өскө дегир-ишкенин эмнөөн дугайында болгаш уруглар аарыгдарын эмнөөнге антиби-отиктериниң шын ажылаарынын дугайында боттарынын аразында сырый холбаштыр болуп турар ийи чутула айтырыгын кон-ференцияга чугаалажып көргөн. Педиат-риянын антибиотиктерин ажылаары бо-луп бүдүрүлгө шыжаачыларын прав-тика көргүсөң деп илеткелдерге болгаш санал берипшынырине демдегел тур-ган. Стрептококкунун дууламчы-биле туберкулез мененгиди этиндир эмнет-тер. Синтомицилин, левомицетинин, био-мицилин, пеницилин ажылаары өскө дегир-ишкенин, ийи-шөйүндүг бол-гаш өскө-даа элөөн хей аарыгдарын уруг-ларын өлүр чорутуп хей катан эвезет-кен.

Илаңгыраага ону сагып турган аарыг-дан баш бүдүрүлгө камгалаанында, аарыг-тын тип доктааларыга болгаш пневмония-ны эмнөөнге уруглар эмчилери улам улуг чедипкирер чедип ап шыдаар кол уг-ламышкынынын тодаргайлап турар ре-золюцияны конференция хүлөп алган.

Уруглар эмчилеринин Бүгү-россий нити-телиниң баштаар черин конференция соңгаан.

Москва соңгулдааларга белеткелдерин доозуп турар

Чер-чер Советтеринге соңгулдааларга белеткелдер байысалаа дооступ турар. Де-путаттарга кандидаттар-биле ажылчы чо-нарын муң-мун ужуражышынынар февральда болган.

Соңгулда комиссиялар агитаторларын дууламчылары-биле соңгулчуларын дай-зыларын тургузарынын болгаш хынаары-нын талазы-биле улуг ажылды чоруткан.

Соңгулда докталарын парлаары до-о-улган, оларын округтун соңгулда комис-сияларын участоктарын комиссияларын-га берген. Ам пункттарын бадылаарында белеткелдери чоруп турар. Москвада шупту 1858 пункттар бар. Олар култура ор-дуларында, клубтарда болгаш албан чер-лерин турарлар.

Москванын ийи муң чыгы агитпун-туларында хүн келген тууду хайныш-кынын болуп турар. Оларда депутаттар-га кандидаттарын соңгулчулар-биле ужу-ражышынынар үргүчүлөп, лекциялар болгаш илеткелдер болуп, концерттер чо-руп турар. Ам үш хонга-ла миллион-миллион москвалар байсалдык Совет-динге боттарынын 853 төлөзөкчидерин болгаш 25 районнар Советтеринге муң-мун депутаттарын соңгулчу дөөш бады-лаашын пункттарында келдирер. (СЭТА).

Поезд чоруту доктады берген болгаш үдөж:

«Электроули хоорай-дыр!» деп мытыр чарлаан.

Хей-хей пассажирлер элдепсегин айы-биле эгинерин чыгылаан: илаңгыраага олар бир-ле дугаарында хынааны ол-дур. Кажан кижиз чад бергенде паспорт алыр. Электроули суур-биле база илаңгыраага таварыга болгаш ол-дур ийи. Ол өтүп, калбарып келген болгаш оон чурттаачылары бир-ле хүн хоорайлар апарганы ол шыжаал. Дөрт айларын мурунда РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарымы-биле Электроули суурну хоорай кылдыр алаан. Совет Э-вилелин чуртунда оон ады ам-лаа чок, илаңгыраага өскө-даа электроуличилер-биле бир дөмөй март 3-те хоорай Со-ветинге депутаттар соңгулчу.

Электроули Москва область чад хоорай. Оон амгы турган черинге казан-бир ша-ла Баженка, Сафонов, Улуг болгаш Биче Ва-сильев деп дөрт көзө суурлар турган. Ам оларын турганынын дугайы чүгө аттам кудумчулар шыжаа кылдыр сөгүн-дирер.

Хоорайнын паспортунда аян-буру чүдүлүр бүдүрүр дөрт заводдары кирген. Хоорайда чад бажынар туттунган 36 ку-дуччулар бар. Чурттаачыларын өргөдөл-гилек.

Москва. Киев вокзалынын шөлүгү талазында Смоленск шөлүгө бе-диге бажынын болгаш Бородин көвүрүгүн хевир. Фото В. Кошевойнуу.

Көдөз ажыл-агый культураларынын чаа сорттары

Эрткен чылын ССРЭ-нин бүгү-ле зона-ларында чорутулаан шыгадаларын түнөөдөрүн көзө ажыл-агый культураларын сорттап шылаар талазы-биле күртө комиссияларын пленуму кылган болгаш аян-буру культураларын сорт талазы-биле райончулугаында өскөдөлөдөр көрүп чугаалажы.

Чурттуу район бүдүрүлгө көдөз ажыл-агый түнөөдөрүн өң-не үнөш бөдиг дүжүтүг сорттарын сүмөлөгөз. Кызыл-тастык, зукургузун, тарымал тооруктуң, чигир сөөкөзү, хевир сымнын, но-гааларын, картофельдин, хей чыдыг ойт-сигенерин болгаш өскө-даа үнөш-терин 130 ажыл чад сорттарын район-чуларын көргөн.

Чазын тарымар кымылтык элөөн каш чад сорттарын күр черлер шийтөдип алы-рынын районнарыга сүмөлөз. Чижээ, лэорге, Актюбин облакка Кустанайын-14 деп чазын тарымар бижыг кымылты-тарын өстүрөр, ол кымылтыс гектардан 32 центнер чедип дүжүтүг бээр. Кустанай, Соңгу-Казакстан, Куйбышев областарга са-ротөвүтүң-29 деп чазын тарымар чымчак кымылтыс сүмөлөз. Ол кымылтыс үр-е-линин улуу-биле, хей далаан бөөри-биле болгаш бижырган хлевиниң шынарын ак-ши-биле шылап турар. Оон дүжүл гектардан барык 40 центнер чедип турар. Чурттуу кукуруза ажылдакчылары

дөрт чад кукуруза хайнактаашкынынын алганнар, оларын Соңгу-Осетин АССР-ге, Краснодар крайга, Черновцы, Черкас-се, Днепротропск областарга тарып өстүр-е-ри-биле сүмөлөз.

Хей чигирлиг сөөкөзү болгаш гре-синеринде хей үстү тарымал тооруктуң чад сорттарын-биле бистик чурттуң хоуу ажыл-агый болган. Чылым черлерин чим-мис культураларын, ийирини, гранат-тын болгаш өскө-даа 15 сорттун культу-раларын бир-ле дугаар райончулаан.

Шаанда агты-агы районнарга тарып өстүрүп турган күзүн тарымар кымылты-к элөөн каш үнөш сорттарын тарып өстүреринин зоназы бо чылын алтыр. Чи-жээ, лэорге, Соңгу-Кавказга эвек чок-4 деп күзүн тарымар кымылтыс калбак негээр, ол кымылтыс дүргөн бижыры-биле, дүжү-дүнү бөдиг-биле болгаш хлевиниң бөдиг шынарын-биле шылап турар. Украин ССР-нин барынын эринге белеткелдери 198 деп кымылтыс негээр. Дүжүтү-гүн талазы-биле ол кымылтыс мында не-гээр сорттардан гектар бүдүрүлгө 7 центнери ажык берип турар. Чамдык та-варымалдарга оон дүжүтүг гектардан 43 центнер чедип турар.

Бо чылын шылап көөрү-биле көдөз ажыл-агый культураларын аян-буру 200 ажыл чад сорттарын хүлөп алган. (СЭТА).

Чаа кинофильмнер

Г. Мдиванинниң чогаалын бугаар «Гру-зия-фильм» деп киностудиянын тургус-каны «Бистик херимвис ишти» деп чад уран-чечен фильмин Тбилисния кино театрларында көртүп эгелей берген.

Капиталист чурттан Совет Эвилелин-че өөп чанып келген анык кижиниң эде кижиниңиңиңиң дугайында «Ас-бе-жиктиң тыптыр черинде» деп өңүт филь-мин тырттарын Тбилисния «Грузия-фильм» деп кино студиязы дооступ турар. Г. Мдиванинниң чогаалын бугаар «Сөөлү улаан» деп кино-фильмин эд чоокку үдө бүдүрүлгө кирген турар. Ол фильме көдө суурдан автомобиль заводунга ажыл-даары-биле келген аныктарын дугайы чугаалап турар. Грузия чогаалчы К. Та-таршвилиниң «Мамелюки» деп расказып бугаар тургускан сценарияны тыртта-рынга белеткен турар болгаш осетин чо-гаалдын классиги К. Хетагуровтун «Фа-тима» деп шүлүгүн бугаар С. Догли-енин бижжени сценарияны база кино кылдыр тырттарында белеткен турар. Кино студия бо чылын элөөн каш муң-тиликтег фильминин база үндүрер.

Хакасияда ыяш болбаазырадып кылырынын нүчүлүг комбинатынын тудуушкуну

АБАКАН. (СЭТА). Бо беш чылда да-гыт Хакасиянын ыяштыг улуг дөштө-нөрүн шийтөдөп алыр. Оларын дыка улуг кези Абакан хемин болгаш оон адырларынын унуна мөңгөткөң. Ий-да савдары турар ыяштарын болбаазы-радып кылыры-биле Аскиттин ыяш ком-бинатын тудуп турар. Тудуп шөлү Аба-канын солааг талдын эринде Вели-тыр суурун чамында турар.

Уж бүдүрүлгө 600 муң кубометр чиг этти болбаазырадып кылдыр. Оон чыл болбаазырадып дөштөри күчүгү 8 ыяш рамалары-биле дөртүнүп турар. Бажын тулар дөхти ажылаада шаг-ла кир-ген. Белер чылын комбинат бүдүрүлгө ажылдаа кирер. Ону ажылдаа кири-ри-биле холбаштыр Абакан хемин ыяш салдарын барык 140 километр кызыр-лар. Аскиттин ыяш комбинатынын белег продукцияны ам тулуп турар Сталинск—Абакан демир орту-биле чурттуң аян-буру районнарында баар.

Улуг күчүлүг тепловоз дизели

КОЛОМНА (Москва область). Тепловоз тудуушун Куйбышев атыг заводунга бө-лүк конструкторларын улуг конструктор-лар аштер Шеголов, Сантусов болгаш Шифрин оларын ууруттуула-биле ша-та 170—180 грамм оттулар чүгүлү ча-рыттар. 3 муң айт күштү 16 цилиндр-лук тепловоз дизелин техниктиг төлө-вилелин тургусканнар, ол болза бүтү та-лалыг машина болур.

Гидромеханист болгаш электри дам-чыккалыг күчүлүг магистраль тепловозтарын эң чоокку үдө тургузар ар-гын чад дизель бээр.

Ийи чылдын дургузунда 80 чад хоорайлар

аш-чемниң болгаш үлөтүр барзааны-нын 15 магазиннере, ажаала кассага, почта, радиобелдир, амыдырал-чуртта-ла хандырганынын мастеркаалары бар. Ажылчыларын болгаш албан-хазакчы-ларын уругларынга чеди школарын туткан. Ийи техникум бар.

Хоорай өтүп болгаш чаагайды ту-тунуп үргүчүлөшкөөш. Чер-чер Совет-теринге соңгулдааларын хүнүгө чедип чурттаачылар немей каш-даа чад бажы-нарын алырлар.

Москва чоотунда база бир анык хоорай — Дубна чад беш чылдын чамдык болуп турар. География чуртунда оон ады база ам-даа чок, илаңгыраага дөштө-дө ужу-дузалыг өртем-шинчилел төптериниң бирөөн болуп, бистик Төрөөн чурттуу-ла дашаар черлерде бөдиг ол калбаа-биле сураглыг. Ядролуг шинчилелдерин каттышкан институту мыда турар, Алба-нинын, Болгариянын, Венгриянын, Вьет-намнын Демократик Республиказынын, ГДР-нин, Кыдаттын, Корея Улус-Демок-ратик Республиказынын, Моолдун, Польша-нын, Румыниянын, ССРЭ-нин, Чехослова-

киянын физиктери атомнуг энергияны тайбын соругдарга ажылдаарынын ай-тырыгдарын ол хоорайда сырый дем-катиштырылгалыг ажылдап кылып турар-лар.

Онагай хевирлиг болгаш хоорак дөң ча-раш хоорай болур Дубнага хей-хей дам-тык аалчылар чортулаан. Эрткенниң ол хоорайнын кызылдары улам-на кал-барып турар.

Белгород областын чад хоорайында совет академик Н. М. Губининиң ады тыгаскан. Ол база-ла Электроули шыжаа эрткен чылын ажылчы суурдан тыттып келген. Губкин хоорай Курскын магниттиг ано-малиянын рудинтеринин чамында тур-рар. Кудумчуларга ийи калт болгаш үш калт чурттаа бажынарын туткан. Ола-нын аразында школарын, диг-техника училищенин, эмгекенин, клубтун, библиотеканын болгаш култура-амыдырал-дык өскө-даа черлерин бажынары бе-диг үндүлгөн. Курск-Белгород районуун чад эң байлык демир рудыг черлерин ажылдап кылдыр хоорайын улам ийи-ги хөгжүдөдирин калбаа перспективала-

ры ажыттынын келер. Алдыгы беш чылда Губкин хоорайын чартып тудуулаа 100 миллион ажыл рубльди дөвөдөдөп тур-рар.

Авдеевка, Мыски, Называевск, Ново-Вятск, Калининбад, Волго-Донск, Братск — бо бүгү чад хоорайлар база-ла мурундагы суурлар-дыр.

Эрткен соңгулдаалардан бөөр ийи чыл-ды дургузуда Совет Эвилелинге 80 чад хоорайлар көстүп келген.

Камека областын Губково деп шахтер-хоорайны он-он муң чурттаачылар салгыттып турар. Дөштөдө эң улуг гидроэлектростанциянын тудуужуларын хоорай — Братск дүргө өтүп турар. Бижиктерин болгаш машиналарын ийи-мышынын-биле өмк-сыйнар улам-на кел-дөр аткаарып чыгышкан. Күчүлүг Анга-ранын калдыр эриктелде чад хоорайын шарталдарын демдөктө улам-на то-доргай апар чыдар.

Татариянын болгаш Башкириянын эң хей нефтлук районнарында анык хоорайлар — Лениногорск биле Сибай көстүп келген. Украинна 19 ажылчы суурлар бо ийи чылдарын дургузуда хоорайлар болу берген. ССРЭ-де хоорайнын үдө-дө — совет улустун тургузучу улуг күш-ажылын херечин-дыр. (СЭТА).

Ажылчы чоннар ортузунга политиктиг ажылды күштөлдүрөр

СЭКП Кызыл хооркомунун пленуму

Чоокта чаа СЭКП Кызыл хооркомунун ийгилиги пленуму болуп өткөн. Кызыл хоорайнын ажылчы чоннарынын ортузунда политиктиг ажылдын байланышын болгаш моюн сонгаар оңу экижидер кемчелерин дугайында СЭКП Кызыл хоорай комитетинин секретары эш П. Т. Нисебетун илеткелни пленум чуталашкан.

СЭКП XI съездинин төөгүзүг шийттирилген, алдыгы беш чылым планнары амыралга чедикшикниг боттамырлары партиа, совет болгаш ажал-агыл органдарынын талашынан улау ажал-агылмага ууртууганын дендегенде, ажылчы чонун ортузунга политиктиг ажылды канчаар тургусканынан улау ламааржыр деп СЭКП ТК-нын декабрь пленуму айткан.

Коммунисттерин болгаш бүгү ажылчы чоннарынын политиктиг кижизилдигинен дугайында салгыш човашкыны партиа өгө организациям бүтүтүн Устав булгаар хүлээлген болур. СЭКП Кызыл хооркомунун бирозу болгаш партиа өгө организациямдары хоорайнын ажылчы чоннарынын ортузунга политиктиг ажылды күштөлдүрөр талам-биле чамдык кемчелерин алган деп илеткелни болгаш пленумга санал берген эштер декеген. 1956—1957 өөрдилге чыдарында партиа чырымышкынынын четкизи өртөн чыгарга болаарга өзөөн аки четчелер тургускан.

Хоорайнын улетпүр бүдүргелеринде, албан черлеринде болгаш чурттагы чоннарынын ортузунга 1956 чылдың күзүгелги чартында 700 ажыл лекциялар болгаш илеткелдер аном-бүрү темаларга номчуттун. Ам ажылчы чоннарынын чер-чер Советтериниң сонгудалар-биле холбаштыр хоорайда 19 агитпунктуларын тургускан болгаш дершп шимжөө, тус-тус агитколлективтерге быжыгалаа, 1000 ажыл агитаторлар сонгучуларын ортузунда агитация чорутуп турар.

Бо чылдың өгөзгөндөн бээр хоорайнын бүдүргелеринде болгаш албан организация черлеринде ажалчынырга болгаш албан хаагыларга СЭКП ТК-нын декабрь пленумунун шийттирилген тайылбырлар талам-биле улау ажал чорутууган, ам бо үдө СЭКП-нин Дюди Советинин алдыгы сессиясынын материалдарын тайылбырларын талашында ажал чорутуп турар.

Партийка-политиктиг ажылды екижиге-биле холбаштыр хоорайнын ажылчы чонунун бүдүргө талам-биле илеткелни дыка белең, оларын ажалын түнелси экижөө. 1956 чылдың бүдүргө планын хоорайнын бүдүргелери 103,7 хуу, а 1957 чылдың январь планын 126,1 хуу күтүскөн. Спорт организациялар чыг сөөртүр планын база-ла күтүскөн.

Октябрынын социалист Улут революциянын 40 чыл өн төлөтпүг улау дөң социалист чарыш хоорайнын улетпүр бүдүргелеринде калбарган. Чижээ, алгы заводунуң коллектив (директору эш Оксрыл, партиа организациянын секретары эш Ермалев) 1957 чылдың бирги кварталын планын 120 хуу күтүскөн, күш-ажылдын бүдүргөтүгүн 8 хуу чигеде, бүдүрүп турар продукциянын бот-үзөгүн даа чигедеп деп хүлээлген алган. Ол коллектив боюнча сөөгүгө ээ болган. Алгы заводунуң коллектив январь айның планын 124,4 хуу күтүскөн.

Теп автосептел мастерскаяны партиа өгө организация (секретары эш Курна) коллектив ажалдачыларын ортузунда улау ажалды чорутуп турар. Эрткен 1956 чылда коллективте 26 лекциялар ажал-бүрү темаларга номчуттун. Коллектив ажалдачыларын ортузунга политиктиг ажылды эки тургускан чорук эки түнелдерин көртүрүп турар. Октябрынын социалист

революциянын 40 чыл өнга алар болгаш социалист чарышты автоматизациянын коллектив калбартып чоруткан, эрткен 1956 чылда ол бүдүргөгө экономика күртүгүгү талам-биле дыка жохулап турган болза-даа 1957 чылдың январьда бүдүргөгө планын 111,1 хуу күтүскөн.

Ажылчы чоннар депутаттарынын чер-чер Советтериниң сонгудаларында лекциялар-биле холбаштыр хоорайнын партиа организациялар оларга быжыгалаа агитпунктуларга политиктиг ажалды күштөлдүргөн. Кей-кей агитпунктулар (ажаалга кассаларын эргелекчи чынында агитпункт, эргелекчи эш Зайцев, аш-чөм комбинатынын кызыл булуңунда агитпункт, эргелекчи эш Петров) болгаш еске-даа агитпунктулар политик-кижизилдиге ажалды үргүзүп чорутуп, сонгучуларын күштөлдүрүп дыйтангылаанын дугайында салгыш сзлып турар. Ол агитпунктулар хоорайнын ажылчы чонунун чурттап турар черлеринде политиктиг ажал чорударынын төрө болуп турарлар. Засөн кей партиа организацияларын агитаторларын сонгучуларга үргүзүп барып, оларын ортузунга танымыга ажалын үргүзүп чорутуп турар. Чижээ, эрге, даг экспедициянын автобазынын партиа организациянын (секретары эш Говва), харыдаанын хоорай конторасынын чынында партиа организация (секретары эш Булатов), култура эргелекчи партиа организациянын (секретары эш Емельянов) болгаш еске-даа партиа организацияларын агитаторлар боттарынын ажаллап турары үчүктөрүнүн сонгучуларын ортузунга СЭКП ТК-нын Дюди Советинин алдыгы сессиясынын материалдарын тайылбырлап турарлар. Оон агыла область болгаш хоорай Советтеринин депутаттарынын кандидаттары кызылдер депшитиргенерин бюграфияларын сонгучуларга таныштырганнар, оон ийаи «Совет сонгуду системасы» — делегейде өң-не демократч сонгуду системасы» деп теманың босдаларын эрттирген.

СЭКП хооркомунун болгаш партиа өгө организацияларын бо талам-биле чоруткан ажалын шын үчөсөн бөрүшкан, пленумга санал бергенер хоорайнын ажылчы чоннарынын ортузунда политиктиг ажалды калбарышкыны болгаш денден ам-даа ыракта куду болгаш СЭКП ТК-нын агы салып турары негелдерин ам-даа харылавайн турар. Ажылчы чоннарынын коммунист кижизилдигинин чутула хевир болуп агитация болгаш пропаганда ажалын кей-кей партиа, профсоюз организацияларын, а ол ийаи ажал-агыл ууртукчуларын талашында чедир үчөсөн көрбөй турар. Политиктиг ажалды хоорайнын, бүдүргелерин, албан черлериниң мурунда турар соругалар, амыралдан хоорук чорудар чорук ам-даа үргүзүлүп турар. Оң чижээне хоорайнын аш-чөм комбинатын чижээке ап болуп (директору эш Аваньян, партиа организациянын секретары эш Викторова), дашындан көөрге ында политиктиг ажалды чорутуп турар, бүтү-ле коммунист боттарынын политиктиг билин бедир дөң ажаллап турар, коллективте, чедир лекцияларын, босдаларын номчуп турар. Ийаи болза-даа ол ажал амыралдан, аш-чөм комбинатынын мурунда турар соругаларын хоорук. Оң түнелгиде ол коллектив сөөгүгө улау боюнча ажалын дыка кошкаткан. 1957 чылдың январьнын бүдүргөгө планын күзгө 93,2 хуу күтүскөн. Аш-чөм комбинатынын бүдүрүп турары хлө болгаш еске-даа кымыларын шынары багай болуп турар.

Горпо, машина-орук станциянын сөөгөтөрүчү болгаш хоорайнын еске-даа улетпүр бүдүргелеринин, албан черлериниң мурунда турар соругалар, амыралдан хоорук чорудар чорук ам-даа үргүзүлүп турар. Оң чижээне хоорайнын аш-чөм комбинатын чижээке ап болуп (директору эш Аваньян, партиа организациянын секретары эш Викторова), дашындан көөрге ында политиктиг ажалды чорутуп турар, бүтү-ле коммунист боттарынын политиктиг билин бедир дөң ажаллап турар, коллективте, чедир лекцияларын, босдаларын номчуп турар. Ийаи болза-даа ол ажал амыралдан, аш-чөм комбинатынын мурунда турар соругаларын хоорук. Оң түнелгиде ол коллектив сөөгүгө улау боюнча ажалын дыка кошкаткан. 1957 чылдың январьнын бүдүргөгө планын күзгө 93,2 хуу күтүскөн. Аш-чөм комбинатынын бүдүрүп турары хлө болгаш еске-даа кымыларын шынары багай болуп турар.

Горпо, машина-орук станциянын сөөгөтөрүчү болгаш хоорайнын еске-даа улетпүр бүдүргелеринин, албан черлериниң мурунда турар соругалар, амыралдан хоорук чорудар чорук ам-даа үргүзүлүп турар. Оң чижээне хоорайнын аш-чөм комбинатын чижээке ап болуп (директору эш Аваньян, партиа организациянын секретары эш Викторова), дашындан көөрге ында политиктиг ажалды чорутуп турар, бүтү-ле коммунист боттарынын политиктиг билин бедир дөң ажаллап турар, коллективте, чедир лекцияларын, босдаларын номчуп турар. Ийаи болза-даа ол ажал амыралдан, аш-чөм комбинатынын мурунда турар соругаларын хоорук. Оң түнелгиде ол коллектив сөөгүгө улау боюнча ажалын дыка кошкаткан. 1957 чылдың январьнын бүдүргөгө планын күзгө 93,2 хуу күтүскөн. Аш-чөм комбинатынын бүдүрүп турары хлө болгаш еске-даа кымыларын шынары багай болуп турар.

Партийка-политиктиг ажылды екижиге-биле холбаштыр хоорайнын ажылчы чонунун бүдүргө талам-биле илеткелни дыка белең, оларын ажалын түнелси экижөө. 1956 чылдың бүдүргө планын хоорайнын бүдүргелери 103,7 хуу, а 1957 чылдың январь планын 126,1 хуу күтүскөн. Спорт организациялар чыг сөөртүр планын база-ла күтүскөн.

Октябрынын социалист Улут революциянын 40 чыл өн төлөтпүг улау дөң социалист чарыш хоорайнын улетпүр бүдүргелеринде калбарган. Чижээ, алгы заводунуң коллектив (директору эш Оксрыл, партиа организациянын секретары эш Ермалев) 1957 чылдың бирги кварталын планын 120 хуу күтүскөн, күш-ажылдын бүдүргөтүгүн 8 хуу чигеде, бүдүрүп турар продукциянын бот-үзөгүн даа чигедеп деп хүлээлген алган. Ол коллектив боюнча сөөгүгө ээ болган. Алгы заводунуң коллектив январь айның планын 124,4 хуу күтүскөн.

Теп автосептел мастерскаяны партиа өгө организация (секретары эш Курна) коллектив ажалдачыларын ортузунда улау ажалды чорутуп турар. Эрткен 1956 чылда коллективте 26 лекциялар ажал-бүрү темаларга номчуттун. Коллектив ажалдачыларын ортузунга политиктиг ажылды эки тургускан чорук эки түнелдерин көртүрүп турар. Октябрынын социалист

Ада-ие—шюланың дузалакчылары

Кызыл районунун Бай-Буагунун чели чыл шюланында колхозчу С. Сумбаанын дөң тургускан өөренип турар. Оларын чангында багай өөреникчи идиригелер. Өөреникчилерин өң бичилин Зоя бирги классын тергиниригелерин бирөөн болгаш адал-хевин арыг келер, кичээли, номнарын арыг калгалар талам-биле кызында бирги черде турар.

Ук урууларын ийаи ажалдыг эки өөрдилгелер, быжык салгыла-чуртуну оларын бажылаа хүн чуртун шындыгы салгырындан кол хамааржыр. Оларын бажында уруулар уруктарга белеткериңге эргөөк чутула стол, саңага, лаа, лампы, өөрдилгелер ажал-бүрү херекселерин бүрүн бар. Бо ажалыг Шпак, Астафьева, Мадир-оол дөң ийаи ажал-нелерин уруулары база-ла өң өөрдилгелер болгаш быжык салгыла-чуртун.

Чамдык ада-нелерин талашында

урууларын чутле шюлага кирип кааш, оларын өөрдилгелер, кижизилдигелер салгыш салбас чорук тергиле чепсе. Чижээ, бир-ле катан дертук классы Кызыл-оол кичээл үзүмде чуртун үрөп, бажымын ажал-бүрү каржы сестер-биле дарычылал, кичээлден үндүрген. Кызыл-оол бажымын мурунда бүрүтүп минниң, өөрдилгелер уламчыларын улау, харын алган каш хүн-нелер өөрдилгелер үскөн. Ол оолдун иези М. Чамдык ада-нелерин шюлаже делер чорударын улау, «мөөдүрү чок оолдун бажы хей черге кичээлден үндүрген» деп буруудамы турган.

Ол ийаи Шюла, Таштанов оларын талашында урууларын кижизилдигелер салгыш салбайн турар. Ийаи оларын уруулары шюлага хей улаа чуртун үрөп, багай өөренип турган, шюладан Пята Таштанов үндүрген, лазынын бажымы. Шюлада өөрдилгелер-кижизилдигелер ажалды экижидер херекке ийаи келер, ботуну бажылап турары классын өөреникчилерин билин бедир, сонгучуларын ийаи шындыктар дөң улам-на чуткүлдү ажалдаарын сонгучуларын мурунда ол хүлээлген.

В. ДУШПН.

А. ХОВАЛЫГ.

Кандидат-биле ужуражышкын

Чөөн-Хемчик районун Хорум-Дыгын ажылчы чоннар депутаттарынын көдө Советинин депутаттыг кандидаты эш Момутун Дүстүг-ооловча Сынаа-биле сонгучуларын ужуражышкыны чоокта чаа болган. Сонгучулар боюнча депутаттыг кандидаты эш Сынаанын бедик келүрүшкүн-биле хүлээп алганнар. Ол ужуражышкыга эштер Новиков,

Сагаан болгаш ескелер-даа чүве чуталаш, чер-чер Советтериниң сонгудаларын күнүгө чедикшикниг ужуражышкыне сонгучуларын кийгиришкан, сонгучуларын ийаи депутаттыг кандидаты эш М. Д. Сынаанын хандырын шюлаарын бир өң-сетки-биле бадтыкп турганнар. Эш Сынаа Хорум-Дыг чыл шю-

лазынын бажымы. Шюлада өөрдилгелер-кижизилдигелер ажалды экижидер херекке ийаи келер, ботуну бажылап турары классын өөреникчилерин билин бедир, сонгучуларын ийаи шындыктар дөң улам-на чуткүлдү ажалдаарын сонгучуларын мурунда ол хүлээлген.

БИСТИННИ кандидаттары

Төлөпиг кандидат

ЧУРУКТА: Ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин депутаттыг кандидаты Калдар Кандановна Күжүт.

Калдар Кандановна Бай-Тайга районун Сталин аттыг колхозунуң № 1 хой фермазынын эргелекчи. Ол фермазын хойларын 18 коюнда үскөн. Бүгү калдарылар хойларын хур кыш ажырап, хураганнарын бүрүн доруктуруп эстүрер, хойдан кыргып алып дүктүг планын оналгаларын күтүрүп дөң боттарынын аразында социалист чарыштын хүлээлгелерин алганнар.

Комсомолчу Калдар Кандановна боюнча онаашкан ажалды кымык, шүдүргү, малчынарын ортузунга партиа-политиктиг улау ажалды чорутуп турар. Боюнча эрес шүдүргү күш-ажыл-биле малчынарын ортузунга хүндүкелди болгаш алдарын чаалап алган. Сталин аттыг көдө ажал-агыл артелинин кижигүнери Бай-Тайга № 33 сонгудула округунда ажылчы чоннарын область Советинин депутаттыг кандидаты депшитирген.

Күжүт Калдар Кандановна сонгучуларын улау идеянын бүтүрүп шыдаар. Фото Н. ТЕМБРЕКТИИ.

Мурнакчы хойжу

Кандан Салгач Херелович — Бай-Тайга районун «Тинделге» колхозунуң мурнакчы хойжуу. Ол 1950 чылда бээр төрөөн колхозунга каш-каш чүс аял, хураганнарын доруктуруп эстүргөн.

Чангыс 1956 чылда оң кызымаккай күш-ажылнын түнелсин көртүргө өөрүнчү. Төрүтү 433 хойдан 485 хураган-ны колхозунга менди доруктурган. Колхозчуларын нини хурагандан хойжу Канданга немелде төлөвир кымыр 26 хураганын берген. Ол хурага Кандан 20 хураганын колхозунун нини малында делер салып берген.

Эрткен чылын хойжу Кандан боюнча күжү-биле 800 баш хой кирер кышкы кажааны, бир чурттаага бажынын туткан болгаш 19 тонна ситенин белеткеп алган. Эрткен чылын оң боду 1909 күш-хүнүн, калайы Үрүдө 500 күш-хүнүн ажаллап алган. Чыл савашкынында олар каш муң рубльда ажалка алганнар.

Хойжунуң өг-бүдөз 1957 чылда күш-ажылга бедиткен хүлээлгелерин ап турар. Төрүтү 451 хойнуң хураганнарын бүрүн камтап алып болгаш хой бүтүрүндөн 1,8 тонна кыргып алып. 600 хой кирер кажааны тудар болгаш 30 тонна ситенин белеткеп адыр.

Бодунга алган хүлээлгелерин хойжу ажал-херек кымыр боттандырып өгөлөй берген. Чүл диле, чокку хүн-нелерге чедир төрөөн 162 хойнуң 166 хураганын бүрүн камтап алган.

Хойжу Кандан ам район Советинин депутаттыг кандидаты. Х. ӨЛЧЕЙ.

Чоннуң мөзүлүг кызы

Кыргыз Чалбаа Кыргызсина Кызылдың медицина урлгизин дооскан боюнча күш-ажылга амыралын Улут-Хем районун Киров аттыг колхозунга эмгелге пунктуу эргелекчилеринден өгөлөң. Чаа ажаллап өгөлөң анык фельшерге өзөөн өсөс бергедөшкөннөр хаа өсөс таваржып тургулаан.

Ийаи-даа ук бергелерин Чалбаа Кыргызсина карак кымыл күш-ажыл-биле ажал, тилеп шылаан. Чижээ үр үдө медицина шүгүмунга ажаллап келген эштерин сүзөк ап, оларын дүржүлгөсүн үргүзүп ажаллап турган.

Ол чүгө онаашкан ажалында кызымаккай өсөс, а ийаи-кейли хой-ниитичи. Колхозчу чон ортузунга массалыг ажалды чорутуп, комсомол организациянын берген даалгаларын ас-сектидиг күтүскөн келген.

Чалбаа Кыргызсина ам районун Иланов аттыг колхозунда эмгелге пунктуу эргелекчилер ажаллап турар. Ону Калинин аттыг колхозун ажал ишчилери база кончүт эки билер.

Хайраканда № 92 сонгудула округунда область Советинин депутаттыг кандидаты кымыр Ч. Кыргыз депшитирген. Оң кандидатураларын Киров аттыг, Калинин аттыг колхозтарын ажал-ишчилери изиг күзө-биле делер турарлар.

В. ТОГЛАНПАН.

Чаа-Хөл районда

Солун лекциялар. Чер-чер Советтериниң сонгудаларында холбаштыр бистин чуртук ажал-агыл, култура тургузукчуларын база делегей байланышын дугайында лекциялар районун бүтү-ле черлеринде калбарып турар. Чаа-Хөлде Култура бажынында чоокта чаа болган эш Кулакованың «Делегей байланышын дугайында» номчаан лекциязы дыка солун болган.

Молотов аттыг колхозта көдө клубка массалыг келжөөк доктаамал организастынын турар. Февраль 14-те «Совет демократия—булаут улауучу демократия» деп лекцияны эш Хлеб номчаан. Ажылда холбашкан ийаи лекцияларын моюн сонгаар доктаамал чорудуп турарын ажаа чылган чон күзгөн. Чаа-Хөлде № 1 агитпунктуга эш Сувантың «Совет сонгудула хойлу—делегей өң-не демократия» деп темага кылган лекциязы база эки болган.

Уругар албан черлеринде. Чаа-Хөл районун төндө чамдык албан организация черлерин чымыра келжүүг турган, чуртталгага, алаагы уругар албан черлеринде элөөн бажынарын хосталып берген. Моң түнелгиде ортук шюла-нын өөреникчилери чурттар делем шюлдүг интернет база уругар сады ажалыганын.

Сонгучуларга концерт. Ленин аттыг колхозун эш Тырыскын-оолта ууртукан бот-тыныгын уран-чүтү бөлүгү сонгудула кампанын өгөлөңнөдөн бээр солун концерттерин чангыс өсөс улаа организаста. Сталин аттыг колхозта көдө клубтук уран-чүтү бөлүгүнүн февраль 14-те көртүскөн концерти дыка солун болган.

О. ТОВУУ.

Кара-Тал фермазында

САМАГАЛДА. (Телефон-биле). Тес-Хем районун Сталин аттыг колхозунуң Кара-Тала сүт-бараан фермазынын коллектив еске фермазында дөң ажаллап турар. Мал чекиниң савос, ситен, концентрас болгаш еске-даа куралдарын элөөн каш хүн-нелер калжытын болуп кылдыр артыма белеткелген. Малдын кажаалары таарычыл, ажаалда, хергериле база багай өсөс тургустунган.

Фермада бо чылын төрүтү 70 инектерден бо хүн-нелерге чедир 22 инек бызаалаан. Төрөөн инектерин болгаш каш бызааларын зооветеринария негелдерин булгаар ажал, чедир турар. Инек бүтүрүлгөн хүндө ортуула-биле 6 литр сүтү саап ап турар.

З. САГААЧЫ.

КЛУБКА БИР КЕЖЭЭ

Беш шак ажал, алды шакче дөгүл берген. Колхозтук клубу—кырымак бек бажыкче колхозчулар, шюлачылар далашкан. Чамдыктары номнар колдуптап алган.

— Лекция каш шакта болуп шыккан, утбам?

— Алды шакта дил ийаи болду.

— Ам кош шыкты!

Белк херимде улау савынга чарлаады ол дерт хире харыг ол номчуп тур: «Кежээ, 6 шакта, композитор Глинка деп лекция болуп». Ол менче хүн улау шыктары берген, клубче кылаштып.

Библиотека. Прилавка артында дөң бек ижи элечтир туруп алганнар. Библиотека эргелекчи Никитина номчукчуларын элечтен номун хүзөп ап, чаа номнарын бичип берип турган.

Улау кара-кара караткылар, кыскажак уруг дыка-ла үр ном шылды.

— Бо номну номчаан сен бе, Катя?

— Чү деп номча, Вала?

— «Чер кырында чымык». Бабеевский.

— Ону номчаан мен.

Оң Катя библиотека эргелекчинин сүзөгүн дөң беш-даа номнарын номчаан болду. Алак сөөгүнде ийи номнарын шынып алган:

— Четирдин, Вала—дөң, үңү чоруй бары.

Дарындагы кижилер база-ла чаа номнарын шынып өгөлөй берген.

Библиотеканын ийаи улау клуб. Кымыл псе-биле шып кааа стола ийи кижилер ажаллап, а бир кесек кижилерин бүзгөлөп турган. Улау чорутула клубка көрдөп келген. Ол аразында гармоника база өдө берген.

— Че, уругар! Лекция өгөлөңгө чедир.

Кажаалар дакпыш өвөс болза эки

Эрон районун «Чаа орук» колхозу бүтү малын кышкы олардагы таарыштып тургускан, ам моюн сонгаар чакы олардын чеп ажалдаарын кичээлгелер салган. Мал оолдун турар. 300 ажал инек, 1000 ажал шөр мал ситен-биле азыраалда.

Малды ажаалдаарын экижидерине база бир чутула чүтү болза, малга четчир санын, дакпыш өвөс, чымыл кажааларын белеткери болуп. Чамдык кодаанарга илангы шөр малга кажааларын оң ажаа өй-тап шынып болуп хемчээл-биле тудуп тургусулан, чок болза, дакпыш, тар азы анын эртти алгы, хос кылдыр тудуп каар чорутуу болганчок-ла таваржып тургалар. Тар кажааларга мал өй-тап чытпас, ичанган кышкы үдө мындыг кажааларын ажаа болганчок-ла доңа бээр, а дендин хос кажааларын ажаа база-ла дөңү ка-

дыр. Мындыг кажаалар малга чымыл бербес болгаш оң калдында хоралы.

Тус-түс кодаанарга малдарын санын булгаар чүтү-чүтү малга дакпыш өвөс ийаи азы алгы өвөс, өй-тап хемчээл-биле кажааларын четчир-биле белеткери дөң артык соруга салып турар. Эрткен малды үндүргөс кажаа ийаи сөөк кирбес кылдыр оң өңин чымылап дугаар херек. Колхоз баштаар чери малчынарын ол ажалында улам-на быжылаарын дөң орадажып турар. Оларын үргүчү калдар чорук чогулмалар өвөс.

Сүт-бараан фермазын механизастарын ажалынын шийтирилгелерин үскөн келген, малды чыл төдүгө дакпыш азы алгы өвөс, өй-тап, чымыл, чымык, кургал кажаалар, ажаа чутула.

С. КОМБУ.

Совет Эвилелинге удур АКШ-тың хоралакчы ажил-чорудулгазының дугайында

Журналистиң Москвада Төп бажыңга совет болгаш даштыкы журналистерниң парлалга конференциясы

Февраль 6-да Москвада журналистиң Төп Бажыңга совет болгаш даштыкы журналистерниң парлалга конференциясы болган. ССРЭ-ниң ДХМ-ниң Парлалга

Л. Ф. Ильичевтиң медегели

— Шпионнар болгаш үргедикчи хоралакчылар чорутулар боттарының улуска уур соругаларын чедип алыр дээр Совет Эвилелинге эжээншек күштериниң демиселини азылап турар хевирлериниң бирөөн болуп турар деп чүве билдирит болгай деп Л. Ф. Ильичев аялааган. — Совет күрүне турп келген үеде бээр-ле барым талак чурттарын импералисттер агрессия күштери Совет Эвилелин кошкарларын болгаш ону иштинде тургудуруп басырадырлар аны-бүрү арга-биле орадажып келген болгаш орадажып турар.

Совет Эвилелинге болгаш социалисттер эске-лаа чурттарга ууру, бүгү-ле бот-эргелит болгаш хамаарышпас күрүндерге ууру «чакыт дайын» джир чүвенин сорук кириштериниң болгаш кол организа-цияларын тургузуула амы үеде Амери-кадан Кытайга Штаттарын агрессия бөлүктөрү чоруп турар.

АКШ-тың дайынчыраак бөлүктөрүн боттадырп турары, ССРЭ-ниң болгаш социалисттер эске-лаа чурттарын ишти-ни херестеринге холгаарашканын дугайын чугаалап турган, Совет Эвилелин агаар кызыгарларын үе-үеде дайын-дагыш үрөп турар чорутканын дугайын сакчыларын барып болбас.

1950 чылдың апрельден аялааш 1956 чылдың декабрь чедир үениң дүргүзүндө агаар кызыгарында өчүк-чөгүзгөр 12-ден эрөөн эвес катан болган. Чижээ, 1950 чылдың апрель 8-те «Б-29» деп америка самолет Совет Эвилелин күрүне кызыгарын Ливанга элөөн муруну талашкан үрөп. 1951 чылдың ноябрь 6-да америка самолет бистиң кызыгарымыз Островий дүктүктү рай-онда келип эртип келген. Мындай аны-зыг кызыгар үрөшкөндөр 1953 чылдың март-июльда, 1954 чылдың ноябрьда, 1955 чылдың июльда, 1956 чылдың июльда болгаш декабрьда база болушкан.

Шпионнар болгаш үргедикчилер бистиң девиэксиринче ооктаарында амер-ика шериг самолеттарын азылап тура-рының чакыт фактыларын силерге чи-жек кылдыр сакчыларын күзөөн ийик мен.

Чижээ, бистиң чурттувуска хоралакчы ажил кылары-биле америка разведканын ооктаан шпионнар — Османовтун болгаш Саранцевтиң херөөн ССРЭ-ниң Дзид Сухови Шериг Болгави 1951 чылдың декабрьда көргөн.

Америка калчаз-дерини үргедикчилер — Лакнов, Мавовтун, Ремити, Горбуновтун баш ууру туткан, хара чок бол-дурган, оларны ССРЭ-ге дөрт моторлук америка самолетка чедирип келген. Олар шунду Бад-Висейде (Бармын Германия-да) үргедикчи-терроржук америка шмолага тускай өрөөлгөндөр эртеркенер.

Лакнов, Мавовтун, Горбуновтун бол-гаш Ремитиң көргөскөндөр бугаар алыр-

кадизиниң өргөлекчин Л. Ф. Ильичев чымчаланарың мурунгу чүве чугаа-лаан.

Бад-Висейде шпиончу-хоралакчы амер-ика школа Бармын Германияда мындай анызыг карачангыс «өргөдиге чери» болбайн турар. Мындай анызыг «шко-ла» Мюнхенде, Франкфурт-на-Майне-де, Кауфбейерде, Бад-Висейде база турар.

Америка разведканың ССРЭ-ниң девиэ-ксиринче ооктаан шпион үргедикчилер — Глайни болгаш Храмцевтун 1954 чылдың июльда айымы чок чорутуң ор-ганын мурун чоруткан. Олар болза чу-гула үлетпүр болгаш шериг объектилер-ини, аэродромдарын дугайында мезе-лери чымыр, ол объектилерини чурукка тырттырар болгаш оларны анызыг таар-ыштырган тодаргайлар оналгалыг турганнар. Америка шпионнар Кукту бол-гаш Тоомалды тутканын дугайында анызыгын 1955 чылдың январьда совет парлалга чарлаан турган.

1956 чылдың декабрьда совет-туркы кызыгарын үчүктөтканын бирөөн-ге ССРЭ-ниң девиэксиринче Морозов оок-таан, ол кижик совет органдарга чедип келген болгаш америка разведканын оналгалыг бугаар кызыгарын эртин келгенни аныктаган. Илерээниң бугаар алыр, Морозов 1954 чылда америка раз-ведка азылап алган болгаш Бармын Германияда чурттап турар хаушак кижилер джирлерин хайгааралары-биле америка разведка ону азылаан.

Разведкачы, шпиончу ажил-чорудул-ганы АКШ-тың чакыт тускай дипломат-тыг бөлүктөрү база кылып турар.

Америка шериг атташеи Роберт Дрей-ерин разведканы кылдыр шунт болуп ту-ганын болгаш ССРЭ-ден үндүрүпкенин совет парлалга болууң үеинде аны-ктаган болгай. Америка дипломат майор Мартин Мангоф болгаш ону дуулаачыла-ры Москва — Визавитоскө пөвөдүн шымчашканын орунгу шпион ажил кылып чоразын 1954 чылда аныктаган турган.

Алаа сөөлүндө, сөөлү үелериниң факты-ларын. Эске чурттуң шериг дипломаттыг ажилдакчыларын эрге-чурумунга калчаз-лаа таарышпас ажил-чорудулга кылып турган АКШ-тың шериг атташе-иниң ийи дуулаачыларын — майор Тенсейни болгаш капитан Стокелли ССРЭ-ден үндүрүп чорутканын дугай-нда анызыгын 1957 чылдың январь 31-де аныктаган.

Оналгалар күзөдирин-биле Совет Эви-лелинге америка разведканын болуучу үеинде ооктаан Якуттан, Буряцевтиң, Новиковтун болгаш Хмельницкийниң силер-ге тааныштырарын күзөөн ийик мен деп Л. Ф. Ильичев болууң чугаазының түн-нелинде чугаалаан.

Л. Ф. Ильичевтиң медегелиниң соонда журналистерини мурунгу Якута, Ку-ряцев болгаш Новиков чүве чугаалаан-нар.

Н. И. Якутаның чугаазы

Америка разведканың агентини болуп турганын-биле болгаш хоралакчы ажил кылары-биле Совет Эвилелинге оокта-тырганын-биле холбайшпас парлалга конференцияда чүве чугаалаар күе-лини алгөргөдөн мен деп Н. И. Якута чугаалаан.

Америка разведкага мени канчаар ази-лип алганым, каныг оналгалар-биле мени ССРЭ-ге чакыт чорутканын база айымы чок чорутуң совет органдарыга болуучуң бургууң минип, чүге чедип келгенниң силерге чугаалаарын күзөөн ийик мен.

1941 чылда фронтта турган, немец-терге бажыг туттурган, Смоленск обла-ста Кривая суурга туттурган шериглер лагеринге чедер берген мен. Анаа, сорук чок, мурун-биле немец армияга бараан болу берген мен. Туттурган пе-риглерин лагеринге амырадырлар аар-берге байлап болгаш аштан алурунүң перспективаны мени мындай чорутуң ча-галган.

Мюнхен — Рим районунда америка-нарга ажилдаар немец аэродромун катан тургузар талашы-биле ажилде 1945 чыл-да төчүзүндө мени мобилизастаан. Мюнхен хоорайда 20 км черде Балган станцияда туттурган шериглер чурттаар барастарга чурттап турган бис. Боттары-мыстың ажилдаанымыс дөш карточка-лар ап, оларны бугаар чүгө он кило-грамм чедир хабит болгаш 300 грамм чедир үскүр чүдүлери, а чакымы ай-ларда он-лаа эвөштү ап турган бис. Чогуу уткамы-биле алырга кудай болуп турган бис.

Оз үеде уугу акционер шаандакы орус князь Белосельскийниң тызөөлөкчи ак-тивиттер Болдырев-биле 1946 чылда Мюнхен чанынга таанышкан бис. Бело-сельскийниң даалганы бугаар Болдырев кижилерин Муруну Америкага болгаш Африкага ажилдаары-биле азылап, ол черлерге бай чурттага хандыртынар чү-ве деп азыл турганнар.

Болдыревке шыныккан, Касабанка хоорайга ажилдаары-биле чорупкан, Си-те-Буназель лагерге чедер берип, баш-тайгы үеде бараста бир өрөөдө Днепро-петровск область чурттуг Григорий Ти-мофеевич Коваленко-биле болгаш Красно-дар край чурттуг Петр Максимович Ша-чый-биле кады чурттап турган мен, олар дайын үеинде фашистерниң Германияга

тузунда ол разведшколага шпиончу бе-летес эртен мен. Шпиончу бүдүтүп меджор чымырын аргаларыга, үргө-дөшкөннөри кыларына, совет кижилерин азылдеринге, радиоамчылыгына ажилдаарына, шифрлерин ажилдаарына, боошу болгаш он-лаа өскөлдөрү ажил-лап билиринге бистерин өөрөлип турган.

Разведшколаны доозарымыс муруну ча-рымда мен болгаш мөөн кады чоруу-рум Курияцевке Холлидей Совет Эвиле-лиге бистиң хоралакчы ажил-чорудул-гавыстың району Москва болгаш Москва чогууңу району болуп деп чарлаан.

ССРЭ-ге шпион чорутканы кылдыр, шериг аэродромдарын, оларга турар само-леттарын хевирлериниң болгаш саны-нын дугайында база он-лаа өскөлдөрү тодаргай сан мезелерин чымыр деп онал-галы америка разведкадан алган бис.

Америка разведканын бистериниң мурунуска салган кол соругаларының бирөөн болза, үргөдөшкөннөри кылыр-ла, америка разведканын бистерини хандырарын агрессияга күтүкүчү ху-дустарын негирелерде, а ол мынкан Совет эрге-чакырганы дүжүрүнчө утлаан-га чепсестик халлашканын органи-заастарга ажилдаар төлөөдө, чакыт хо-ралакчы бөлүктөрү тургузар соруга-биле совет хамаатыларын азылап алы-ры болуп турган. Совет кижилериниң алым бакырлар талашы-биле ажилы чорудур ужураг турган бис. Он аны-ла, паспорттар, шериг билеттери, күн-ажыл дептерлери, хууда эртерилге бол-гаш он-лаа эске ол чергелиг мындай совет документтерин тызварын орадажы-орналгалы бистерге берген турган.

Хүлөп алырын, дамчанырын шпиончу радиостанциялары-биле, радио-материалы-биле, дагжар, дагжас боолар-биле, шифрлер-биле, колтар-биле, чакыт бижикиң чепсестик-биле, мезелен кы-лан совет документтер-биле, совет алы-н черлериниң аны-бүрү баалаклары-биле, совет валютаның хей түнүгү ажалыры-биле болгаш алы-биле, база он-лаа өс-көдөр-биле, а ол мынкан Бельгияда, Ба-рыын Германияда, Голландияда болгаш Норвегияда чакыт адрестер-биле бистер-ини хандырар турган, ол соруга-биле чакыт бижики азылап турган, почта дамчыштыр шпион информацияларын ол адрестерге чорудур ужураг турган бис.

1953 чылдың январь 21-ле 4 мотор-лук америка самолетка Курияцев-биле мени Грецияга экелген, оортан апрель 24-че дүнеде ыгавыр демиз чок, эске америка самолет-биле бистерин Краснояр

М. П. Курияцевтиң чугаазы

Он соонда М. П. Курияцев чүве чу-гаалаан, он сес харым ол турумада гитлеризм Германияга мени сүрүп алган барган деп ол чугаалаан. Орта мени агаар камгаланын немец көзөңчө күш-биле мобилизаста алганнар. Дайынның сөө-лүне америка туттуруушкунга таарыш-каш лагерге турган мен.

Яны-бүрү эмигрантчы бөлүктөр мени хүлөп ап, аргааладып, чик ажил бол-гаш өөрөдиге азыл, база күш херегалп турган мени бөгүдүп турганнар.

1951 чылда аз эмигрантчы Железятиң Бармын Германияга барып, аз эмигрантчы Околовичке ужураш, ол сени ажилда тургузуу каар дөш. Околович мени ажил-дына азылап алгаш, «ССРЭ-ни өөрөни-риниң институтунче» чорудушкан.

1952 чылда ол мени америка разведкы-капитан Холлидейге шыгачып берген. Ол мени халум ужуңу бижикип алган, «Боб» деп шомо берген. Орта бистерге америка шериг хей келдирген, шпиончу херекке өөрөдип эгелөөн.

— Америка разведкага оларны азылап алыр соруга-биле совет хамаатылар-биле харылажып, оларны өөрөнип ужу-руг турган мен. Азылап алган кижилер чакыт үргедикчи бөлүктөр тургузуу, үргөдөш херекте оларны өөрөлип ужураг турган. Оларны дамчыштыр ССРЭ-ге туруп турар политиктиг тургу-зугу дүжүр соруга-биле чепсестик халлашканын кыларыңче кыйгырган со-ветке ууру хуудустарын чоңга таралыр.

Мен болгаш мөөн эжим Якута совет хамаатыларын өдүрүнчө чедир аны-м бүрү аргаларын херегалп турган совет документтерин тызвар ужураг турган бис. Холлидейниң биске чугаалааны: «Са-дарының, халлашканын бүгү-ле арга-ла-зы азылаан, документ алыр төлөөдө бир эвес херек апарза өдүрүр херек».

крайың девиэксиринче ооктаан. Мюнхен-де Грецияга чедир бистерин америка майор Фригид Филлер биле «Волода» деп шомалыг разведчик үдөөн.

Совет девиэксирге туттура бөзүрүнүң кыжанышканын таарыжып келген тава-рымга, джир дүжүр берейн, боттары-мыс өдүртүң бөзүрүнчө америкааннар бистерге күш-биле бүүрөдип турган деп чүвени чугаалаа чогуу. Ол соруга-би-де Грециядан ужуң ушеривистин мурун-да америка разведкы бистиң хейлене-ри-ниң мурунуктарына синалына килсалагы амылаарын чымыр ил-гел берген, мынчанга ол дөргө билдир-тес болгаш аарышты эвес кылдыр хей-лер чүве деп ол биске чугаалаан. Ол а-мылаарын боттарыныстың аравыска киштер Аллен Даллестин «наймалчы бе-лээ» деп азыл турган бис.

Бүрүүвүстү минип чедип келдириниң дугайында бодалы доран кылбаан бис. Совет черге чедип келдиринче бистер-ини мурунуска мырнай эске байлаа кестүп келген, дайын доозуганының соонда мындай кыска хуусааның дүр-гунада совет кижилер дайын үеинде үргөдөш чүдүлери бүрүнү-биле катан тургузуу четикингө магадан бис.

Бүзүлү, совет шыныг чорукка тава-рып келген, америка разведкы бистер-ини кайи хире каржы мезелен, бистиң удууууштуң үгүдөп, бистерниң төрү-түнгөниге, чурттап болгаш дайын муру-нда өөрөнип турганымыс бүгү-ле совет, бистерге бүгү-ле төрөөн болгаш ыныктыг чүдүлери бистерни хоора тырттарын күзөп турганын билген бис.

Курияцев-биле ийилээ каш улаа чу-гаалааш, чүдө-бужар эртен чорутуу ууруштарының эргөжө чүдүзүмүн дугайында бодалан бис. Бөдүвүстүң чур-тувугу хоралап, шпиончу ажил кылып, үргөдөшкөн үгүдөп, совет кижилерин өдүрүп шыдаас бис деп чүвени билген бис. Бүрүнчүн айымы чок чериниң ор-ганынарга бүүрүвүстү минип, чедип келген бис.

Төрөөн чурттуң мурунгу боттарымы-тын бүүрүвүстү ол сөткөдүгү күш-ажыл-ды амылаары артыны биске берген, мынчанга ону дөш Совет чакка өөрү четиригиңиң илгерилеп тур мен.

Н. И. Якута болууң чугаазың доозуп турган, аз Москвада чурттап болгаш эр-тем-шичилек институттарының бирөө-нине ажиллап турар мен деп аныктаган. Дөш өөрөдиге черинге өөрөнип кире-терген ол белгесип турган.

Он-биле калы тутула кичөөнгейи совет аэродромнар, шериг болгаш үлетпүр черлерин, совет шериг каттыгышкы-нарының турар черлерин болгаш шим-чашканын, Москвадан болгаш ону кы-зыгарымың агаар камгаланын систем-аларын илердиринче чугула кичөөн-гейи салыр ужураг турган бис.

Бүгү-ле чымы алган мезелерини ра-дио-биле, база чакыт бижики азылап турган почта-биле америка разведка те-вүнчө чорудур ужураг турган бис. Бисти ССРЭ-ге ооктаанын соонда Совет Эвилелинге байлапны багайыны дугайында америка пропаганданың каржы бүтүлдүрү билеп калкан бис. Коммуни-сттердин боттары болгаш совет чакыт чонун амылаарын экижидеринче у-ланган шимтилерини танымжы эгелөөн мен. Мынчанга бүгү-ле чүве дугайын ай-мын чок чорутуң органдарыга сөзгөп бөөр бодал кирип, мынча-лаа ону кы-лырын үр үе иштинде динимейн келген мен. Он соонда Якута-биле калы бүүрү-вүс минип, бүгү чүвени сөзгөп берген бис.

Амы үеде Клин хоорайга эвөөтө ажилдап турар мен деп Курияцев чу-гаа-зын дооскан.

Он соонда А. М. Новиков чүве чу-гаалаан, 17 харым ол турумада немец-тер мени Германияга ажилдаары-биле алган барганнар деп айткан.

Совет Эвилелинге үргедикчи ажил кыларында америка разведка мөөн угааны-мыс хоранан турган. Мөөн разведка даалгаларын күзөдир талашы-биле мөөн-да болу берип болу совет кижилерин өдүрүр-биле хол боозу берген; хары-лааа тудуры-биле радио станцияны, бир эвес дайын болу берсе бомбалаар чер-лер

ни айтп бөөр-биле радио-чыратканын

баз мөөн берген турган. Америкааннар мөөн Мниск хоорайга тургустуруп алган, шериг самолеттары-нын, аэродромдарың болгаш шериг-стра-тегит черлер дугайында мезелерин чыгаш радио-биле дамчып бөзүн ба-за совет хамаатыларын иштинде ту-руш чок кижилерин азылап ап, совет күрүнеге ууру үргедикчи ажил кылары-биле олардан чакыт бөлүктөрү тургу-зарын мөөн дааскан.

Боттарының шпиондарын белеткөөр талашы-биле америка разведкытер хей чүдүлери баш ууру сөзгөп турганнар. Айымы чок чорутуң совет органдары мени тууру апса, мөөн берген хоран-би-ле хорананы бөөр сен деп америка ка-питан Холлидей мөөн сагындирган. Бир эвес ол кылыгың шымчашканын бараа америкааннар-биле харылаанын чажыр болгаш француз разведка-биле харыла-зыг мен деп өчүрүп турган мен.

Молодечню областың девиэксиринче мени ооктаан соонда кезек каа азыга иштинге чакытынып чоруп турган мен, он соонда чуртталганың черлерге кес-түп келип эгелөөн мен. Ол толап чору-румун бүтү дүргүзүндө совет кижилер дайында болган үргөдөшкөн кыска хуусаа иштинде чок кылып алганын бол-гаш Совет Эвилелинге амырадырлар ба-далы америка разведкытериниң биске чу-галлап турганы мынкан эвес болганын билеп алган мен. Төрөөн черинге чедип келип, советке ууру пропаганданың мө-нүгүлдүрү билеп каш, көрүмүнү амын тилеп, айымы чок чорутуң органдары-га болуу чаралатын берген мен.

Болууң дугайымың тодаргайы-биле чугаалаа бергениң соонда, черге хөөн каан чепсестиктериниң күрүнгөни айымы чок чериниң органдары-биле үр үе иш-тинде билеп шыкан бис. Он соонда мени 5 чылга тызгөдөш иштинде. Эртен чымы мөөн дилөөни бугаар мөөн кел-дерге көргөскөн болгаш Совет Эвилели-ниң кайи-лаа черинге чурттаар эргени мөөн берген. Ам Красноярск крайда сөө-хота ажилдап турар мен. Айла 1500 рубль чедир шык ап, амылаарыма көчүгү ханып чоруту мен деп чугаалаан.

Якута, Курияцев болгаш Новиков чу-гааларын дооскан соонда оларның эки турга-биле бүүрүзүң билингениң дугай-ын совет парлалга бижитерге, Амери-кадан ажаландырып турар эмигрантчы «Посев» деп солун оларны ССРЭ-ге чо-руткаан фактымы билинген. Мынча-лаа ол солун оларны совет органдар боола-гын каанга болгаш оларга келдирер көргөскөн дугайында анызыг мөге деп нүгүдөп бижип турган дөргөни Л. Ф. Ильичев чугаалаан.

Он соонда корреспонденттер элөөн каш айттырар салган.

Он бодун Совет Эвилелинге үргедик-чи ажил чорудары-биле америка разведка чорудушкан дөргөн чүңү-биле балыт-кан болуу деп К. И. Хмельницкий айттырар.

Орта харым кылдыр Хмельницкий бо-за ССРЭ-ниң түр эжелетирген девиэксир-те 1942 чылда немецтериниң дуула-чымы болу бергенин база 1952 чылда америка разведкытер Никольский биле Брантинни ону азылап алганын тодар-гай чугаалаан.

Мөөн болгаш мөөн өөрүмүң-даа ма-наа кылган медегелери, база мында дел-теп көргөскөн шпиончу херекселер бис-ти ССРЭ-ге үргөдөш ажил кылары-биле америка разведканын чорудушканын бүүрүлгө-биле бүүрүзүп турар.

ССРЭ-ге чедип келген, Новиков-биле бис херекселериниң черге хамгылап каш, он-не чугула чүдүлери ап алган, алган айткышкынымыс бугаар ийи аныг чоруккан бис. Мен Сморгон деп станцияга чоруккан мен, орта мени дораз-ла совет органдар тууруп алган.

Истелерге америкааннар алган даал-галарын байлапны ажилы-биле чуга-лап берген, айымы чок чорутуң ор-гандардан, америка разведканы мезелен турган бүүрүмү эди алыр арганы бө-зүрүп дилөөн мен.

Айымы чок чорутуң органдарының даалгалы бугаар радио дамчыштыр аме-рика разведка төвү-биле харылажып, амы бо парлаага конференцияда чед-ир Совет Эвилелинге уду америка раз-ведканын дайымың болууларын болгаш планнарын тодаргайлап ап, олар-биле доктамы харылаанын тууруп турган мен.

Совет Эвилелинге үргедикчи ажиллар чорудар талашы-биле америка разведканы каныг оналгаларын ап турган силер деп айттырарга Хмельницкийниң хары-лааны:

— Америка разведка төвү-биле хары-лаанын тургузуу алганын сөөлүдө, ССРЭ-ге мени чорудурун мурунгу берген оналгаларын күзөдириниң радиограма-лар-биле америкааннар кымылажы-биле негеп турган. Совет разведканын ажилдакчылары-биле кады чогадып тур-ган харым радиограмалар-биле Бранск-де эки тургустуруп алдым деп америка-нарны бүүрөдир аргалыг болган мен. Бир эвес дайын болу берсе совет эрге-чакырганы дүжүрүнчө утлаанга чепсестик халлашканын чорудар талашы-биле Бранск аргаларында дая-нып бугаар тургузар талашы-биле америка разведканын планнары мөөн ра-дио дамчыштыр алганын айткышкы-нардан тодаргай апарган. Ону холбайш-тырар аргаларында чаз бөлүк шпион-дарыг, боо-чепсестик болгаш херек-селдерин америка самолеттарың хүлөп

алыр шөдөр шилип алырын мөөн да-гыш турган.

Совет эрге-чакыргата таарышканын илердип турар, мораль талашы-биле ту-руш чок хамаатыларын илгелейн-биле шилип ап, оларны азылап ап, боттары-нын планнарын боттадырлар америка разведка оларга дайны болуу чакыт бөлүктөрү тургузарын разведка төвү тү-гүзү мөндө негеп турган.

Разведканы дымчалыг чорударып негеп турар, стратегия ужу-чугула ба-за совет шериглериниң дайның беле-ниге холбайш айттырары америка разведка онза соугурун турган.

Америка разведка радио дамчыштыр силер-биле эң сөөлүгү катан казан хары-лашканын деп айттырарга Хмельницкий-ниң харылааны: америка разведка төвү сөөлүгү катан мөөн-биле 1956 чылдың де-кабрь 30-де харылашкан. Мынчаарда мени мындай радиограмманы алган мен:

«Бранскың аэродромда самолет-тарын көр, бомбардировщиктерин бир а-ныг, кымың самолеттарын бир аныг кылдыр кудуруктарында ууру номертерин диниат. Бистиң ажилымыска ам база кымын шилип алдым. Мезелерден чорут. Сени бурган амырадың».

Корреспонденттериниң бирөөниң Яку-тадан айттырары:

— Совет кижилериниң ат-алдырын нү-гүдөп баскырадыр талашы-биле ССРЭ-ге тускай ажилы чорударын америка раз-ведка силерге дааскан чүве диндир. Ол ажил тодаргайы-биле каныг болуу ужураг турганга:

— Америка разведкытериниң хаалганы-биле, көсүк партия болгаш совет ажил-дакчыларының, Совет Армияны офицер-лериниң болгаш генералдарының амы-ралынын, ажилынын, харылаанынын, ууу амырадырлар ажил-чанынын дуга-йында мезелер чымы алган, ол мезе-лери америка разведка төвүнчө динидир ужураг турган бис деп, — Якута харылаан. Ол мезелерге үндөмөдөгө мөге нүгүдүгү болгаш өчүк-чөгүзгөр мөге чачааларын чогаткылаш, оларны удурутуң совет органдарга чорутууларын америка разведка болуп турган.

Он аныда, чурттуң иштинге, мынаны аныктарың

